

Mérés nélkül nincs zöld fordulat

A környezeti fenntarthatósági szempontok pénzügyi eszközök normál működésébe történő integrálásának egyik előfeltétele a hatékony közzétételi gyakorlat kialakítása. A különböző gazdasági szereplők lehetőségei, képességei, erőforrásai a zöld riportálás tekintetében nagy mértékben eltérnek, ugyanakkor a kibocsátók és a befektetők számára a szabályozók által definiált riportálási elvárások irányadók. A klímakockázati szempontok szerinti riportáláshoz jó minőségű, rendszerezett és hozzáférhető adatokra van szükség. Bármilyen mutatót is használ a gazdasági szereplő, komoly kihívás több évtizedre előrejelezni egy vállalat tevékenységét és számszerűsíteni a klímakockázatok hatását is. A kihívások közepette két kapaszkodót mindenki találhat a zöld hatások mérése tekintetében. Az egyiket a nemzetközi ajánlások jelentik, kiemelten a Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) által kidolgozott módszertanok. A másikat pedig banki, vállalati és immár jegybanki jelentések. Ezen példamutató intézmények közé sorakozik fel idén tavasszal a Magyar Nemzeti Bank is, amely a jegybankok világában az elsők között teszi közzé saját klímakockázati jelentését.

A klímaváltozás egyike jelenünk és jövőnk legnagyobb társadalmi és gazdasági kihívásainak mind globális, mind nemzetgazdasági szinten. A környezeti fenntarthatóság biztosítása az elérhető becslések szerint hatalmas pénzügyi erőforrásokat igényel: a Világbank szerint 2015 és 2030 között globálisan 90 ezer milliárd dollár (6000 milliárd dollár évente, ami csaknem 40-szerese a 2020-as magyar GDP-nek) értékű infrastrukturális beruházásra lenne szükség a klímacélok eléréséhez. Az OECD számításai is hasonlóak, szerintük évente mintegy 6900 milliárd dollár értékű beruházás szükséges a Párizsi Egyezményben megfogalmazott klímacélok eléréséhez. Mark Carney egykori angol jegybankelnök pedig a tavalyi COP26 klímacsúcs kapcsán „100 ezer milliárd dolláros kihívásként” beszélt a klímaváltozás elleni harc következő három évtizedének finanszírozási szükségletéről.

A zöld fordulatban a pénzügyi szektor jelentősége kiemelkedő, hiszen a pénzügyi közvetítés révén a bankok és az egyéb pénzügyi szolgáltatók a gazdaság egészével kapcsolatban állnak – vagyis a pénzügyi szektor klímakitettsége az egész gazdaság klímakitettségi állapotát is tükrözi. A strukturális adottságokból és a kiemelkedő forrásigényből adódóan tehát a zöld átmenet nem képzelhető el a pénzügyi szektor aktív bekapcsolódása nélkül, amiből természetes módon adódik a jegybankok szerepvállalása is.

A klímakockázatok, fenntarthatósági szempontok pénzügyi piacok, eszközök normál működésébe történő integrálásának egyik előfeltétele a befektetői, szabályozói transzparencia-elvárásokat kielégítő, hatékony közzétételi gyakorlat kialakítása. Ezt tükrözi az is, hogy a klímakockázati jelentések egyik kiemelt része a mérlegekben található pénzügyi eszközök zöld szempontú elemzése. Jelen cikkben azt járjuk körül és mutatjuk be röviden, hogy milyen sajátosságai vannak egy ilyen elemzés elkészítésének módszertani szempontból.

Új, sokféle és még alakuló piacok

Az egyik legfontosabb sajátosság a heterogenitás. A különböző gazdasági szereplők lehetőségei, képességei, erőforrásai a zöld riportálás tekintetében is nagy mértékben eltérnek. Egy lakossági jelzáloghitel felvevője minősített az ingatlanját energetikai szempontból, ugyanakkor a szabályozói oldal felelőssége a minősítések egységes eljárásrendjének meghatározása, illetve a jelzálogbank felel a hitelekből származó adatok megfelelő feldolgozásáért, riportálásáért. Egy lakossági szereplőhöz képest egy professzionálisan működő vállalat nagyobb tudással, több erőforrással rendelkezik a zöld adatszolgáltatások kapcsán, de a vállalati szegmensen belül is jelentős a heterogenitás (pl. egy olajipari vállalat más kihívásokkal szembesül, mint egy informatikai cég). A befektetői oldal sem mutat egységes képet. A lakossági befektető információs igénye nem összehasonlítható egy zöld jelzáloghiteletet nyújtó bank, vagy egy zöld kötvényeket vásárló pénzügyi alap, befektető elvárásaival.

A klímakockázat szempontjából releváns pénzügyi eszköz típusa ugyancsak erősen determinálja a kapcsolódó információ-szolgáltatás körét, minőségét. Egy lakossági jelzáloghitel esetén kézenfekvő az energetikai besorolás tanúsítása. Ezzel szemben egy kereskedelmi ingatlan esetén már jóval szélesebb a lefedendő mutatók köre (pl. BREEAM, LEED). Egy zöld kötvény esetében a kibocsátónak rendszeresen nyilatkoznia kell a bevont források felhasználásáról, az eszközölt befektetések zöld tulajdonságairól. Egy fenntarthatósági célhoz kötött kötvény esetén (sustainability-linked bond) nem egyes projektek, hanem a teljes finanszírozott vállalat egyes klímakockázat szempontjából releváns paramétereinek monitorozásának megvalósítása a kibocsátó feladata.

Egy értékpapír-piaci szegmens akkor működik megfelelően, ha a köré épült piaci ökoszisztéma hatékonyan és jól funkcionál. Ennek részét képezik a piacon, „önkéntes” alapon kialakult eljárásrendek, gyakorlatok, de a kereteket jelentő

kötelező érvényű szabályozói elvárások is. A piaci ökoszisztéma a zöld eszközök piacán – ellentétben a hagyományos kötvénypiaccal, jelzáloghitel piaccal – még kialakulóban van, nem szilárdult meg. A legfontosabb rendszer-elemek dinamikusan változnak, fejlődnek: befektetői bázis; kibocsátói kör; piaci legjobb gyakorlatok; szabályozói elvárások, előírások; adatbeszolgáltók piacának, szolgáltatásaiknak tisztulása; IT-beszállítók megoldásai. Mindezek hatással lehetnek a klímakockázati transzparenciára is: egy érettebb és ezért stabilabb keretekkel jellemezhető piacon nagyobb eséllyel alakulnak ki olyan általános elterjedt standardok, amelyek lehetővé teszik a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos riportálást.

Nincs még közös nevező

A szabályozók szerepe egy kialakuló, dinamikusan fejlődő piacon kiemelt jelentőségű. A kibocsátók számára a szabályozók által definiált riportálási elvárások irányadók. Ugyanakkor túlmutatva a közzétételi elvárásokon, a szabályozók szerepe már önmagában a zöld értékpapírok, hitelek definíciója kapcsán is esszenciális. Központilag meghatározott előírások esetén javul a standardizáltság, az összehasonlíthatóság, a piac hatékony működése, biztos alapot adva a további fejlődéshez. Szükséges, hogy a szabályozói elvárások összhangban legyenek egymással nemzetközi szinten is. A zöld értékpapírok piacán jelenleg a CBI és az ICMA által meghatározott piaci standardok a leginkább elterjedtebbek - ezek ugyan nem kötelező érvényű hatósági előírások, de a piac kezdeti fázisában jó viszonyítási pontként használhatók. Érdemi előrelépést ígér ebben a tekintetben az EU zöld taxonómiája, amelynek egyes kötelező közzétételekhez kapcsolódó pontjai 2022-től alkalmazandók.

Annak érdekében, hogy a befektetői döntéshozatalba hatékonyan integrálásra kerülhessenek a klímakockázati szempontok, jó minőségű, rendszerezett és hozzáférhető input adatokra van szükség, amelyeket különböző modellek strukturálnak, feldolgoznak. Amennyiben ugyanakkor egy befektető az eszközei klímakockázatát kívánja elemezni, jelenleg még jelentős kihívásokkal szembesül a lefedettség vonatkozásában. A legtöbb piaci szereplő egyszerűen nem közöl jelenleg magáról fenntarthatósági adatokat. A piac kialakulásának kezdeti stádiumában az adatszolgáltatók is elsősorban a klímakockázati szempontból leginkább kitett vállalati szektorra fókuszálnak, azon belül azon vállalatok kerülnek elemzésre, amelyek iránt a befektetői körben a legmagasabb az igény. A kisebb vállalatok adatai vagy egyáltalán nem szerepelnek ezekben az adatbázisokban, vagy csak közelítő értékek kerülnek esetükben alkalmazásra, ahol vállalat-specifikus adatok helyett

szektor vagy földrajzi elhelyezkedés alapján kerülnek a klímakockázati mutatók hozzárendelésre. Hasonló a helyzet a szuverén entitásokkal és a lakossági szektor lefedettsége is fejlesztendő, illetve nehézséget jelent az is, hogy a külső, független minősítő jelentette garancia nem teljeskörű, a kibocsátók maguk felelnek a riportok előállításáért, az adatok összegyűjtéséért.

Melyik számot kell nézni?

A lefedettség kérdésén túl az alkalmazott mutatók, módszertanok kapcsán is fejlődés előtt áll még a piac. A riportok kapcsán leginkább elterjedt mutató a súlyozott átlagos karbonintenzitás (WACI). A WACI egy intenzitási mutató, amely megmutatja, hogy pénzügyi portfólióban található eszközök által finanszírozott gazdasági tevékenység egy egysége (GDP vagy hozzáadott érték) mekkora ÜHG kibocsátással jár. A WACI hasznos kiindulópont, ugyanakkor csak más mutatókkal együtt javasolt használni - hiszen például egy entitás összes ÜHG kibocsátása csökkenő WACI mellett is emelkedhet. A szuverének nem a teljes gazdaságot reprezentálják, és a vállalatok esetében a szektor-definíciók, vonatkozó átlagos WACI-értékek használata is félrevezető lehet, hisz egy adott szektoron belül nagy lehet a szórása a vállalatoknak, így vállalat-specifikus információk használata nehezen megkerülhető.

Bármilyen mutatóról is legyen szó, komoly kihívás több évtizedre előre jelezni egy vállalat tevékenységét és arra vonatkozóan értelmezni, számszerűsíteni a klímakockázatok hatását is. Nem segíti ezt az sem, hogy a befektetők döntéseit, modelljeit, az adatok elemezhetőségét nem támogatják hosszú idősorok sem – egyszerűen azért, mert például az első nyugat-európai zöld jelzaloglevél kibocsátása is csak 2015-re vezethető vissza. Az adathiány, kiegészülve a piac éretlenségével, részben azt is magyarázza, hogy a fenntarthatósági szempontok miatt csak korlátozottan reflektálódnak az árakban, ami pedig a piaci döntések alapja.

Mérés nélkül nincs zöld fordulat

Minden átalakítást meg kell előznie a helyzetértékelésnek – ahhoz, hogy tudjuk, mit kell tenni, tudnunk kell, hogy min szeretnénk változtatni, honnan hova szeretnénk eljutni. Ez hatványozottan igaz a környezeti fenntarthatóságra, aminek alapvető feltétele a transzparencia mind a kiindulópont, mind pedig a megtett lépések hatásának visszamérése tekintetében. Lehetnek eltérő receptek és eltérő megoldások, de abban nem lehet vita, hogy mérés nélkül nincs zöld fordulat.

A fentiekben bemutatottuk, hogy milyen sajátosságai vannak a klímakockázat elemzésének, ha egy-egy vállalat, bank vagy akár háztartás, illetve szuverén kibocsátó kitétséget szeretnénk számszerűsíteni. A piac viszonylagos fejletlenségéből adódó kihívások ugyanakkor nem jelenthetik azt, hogy megfutamodunk a mérés elől, hiszen a feladat adott és az idő egyre jobban szorít, hanem csak azt, hogy az eredmények értékelésekor a fenti korlátokat is figyelembe kell vennünk.

A kihívások közepette két kapaszkodót mindenki találhat a zöld hatások mérése tekintetében. Az egyiket a nemzetközi ajánlások jelentik, kiemelten a Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) által kidolgozott módszertanok és technikai megoldások. A másikat pedig azok a banki, vállalati és immár jegybanki jelentések, amelyek publikálását nagy részben épp az motiválta, hogy a példájukon felbuzdulva egyre több magánszektorbeli, vagy állami vállalat, szervezet, bank vagy bármilyen más gazdasági entitás jusson arra a konklúzióra, hogy a klímakitétség igenis mérhető, az arról való riportálás pedig hasznot jelent mind a készítője, mind pedig az egész társadalom számára.

Örömmel jelenthetjük, hogy ezen példamutató intézmények közé sorakozik fel idén tavasszal a Magyar Nemzeti Bank is, amely a jegybankok világában az elsők között, a nemzetközi ajánlások és a kialakult legjobb gyakorlatok alapján készíti el és teszi közzé saját klímakockázati jelentését, amely tartalmát és felépítését [korábban bemutattuk](#). A jelentésben a Magyar Nemzeti Bank mindeddig nem látott részletezettséggel mutatja be saját működésének és pénzügyi eszközeinek környezetre gyakorolt hatását. Felépítését tekintve a jelentés eszközportfóliók szerinti bontásban ismerteti az egyes eszközök fenntarthatósági szempontú értékelését, a kockázati kitétségek mérésének eredményeit, így egy átfogó kép alkotható a jegybank kitétségéről mind az átállási, mind a fizikai klímakockázatok területén.

„Szerkesztett formában megjelent a Pénzcentrum.hu oldalon 2022. február 9-én.”